

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-27

Diarienummer N043-0090/24

Handläggare

Gunnar Johnsson

Telefon: 031-365 00 49

E-post: gunnar.johnsson@dm.goteborg.se

Svar på remiss om förslag till Göteborgs Stads plan för hemlöshet 2025-2026

Förslag till beslut

I nämnden för demokrati och medborgarservice

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande till exploateringsnämnden som nämndens eget yttrande.

Sammanfattning

Nämnden för demokrati och medborgarservice har getts möjlighet att yttra sig över förslag till stadens plan mot hemlöshet 2025–2026 från exploateringsnämnden. Planen ska ersätta nu gällande plan mot hemlöshet.

Planen omfattar fem mål, fyra fokusområden och 15 insatser för att antalet personer som befinner sig i hemlöshet ska minska under perioden 2025–2026 med en övergripande målsättning att hemlösheten på sikt ska upphöra.

Förvaltningen bedömer att planförslaget är tydligt och ändamålsenligt och föreslår att planen tillstyrks men har ett antal kommentarer, dels på övergripande nivå, dels inom föreslagna fokusområden och insatser. Kommentarer utgår främst från budget- och skuldrådgivningens perspektiv men även från den insats i planförslaget där demokrati och medborgarservice omnämns som en medverkande part.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det är en personlig tragedi för de människor som befinner sig i hemlöshet och behöver samhällets stöd för att hitta en trygg bostadslösning. Hemlöshet har också betydande samhällsekonomiska konsekvenser och påverkar möjligheterna för de som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden att leva självständigt. Utöver negativa effekter för personerna och kostnader för boendelösningar ger hemlöshet upphov till en rad samhällsekonomiska effekter vilka är svåra att kvantifiera.

Föreslagen plans utgångspunkt är att insatserna i planen ska finansieras inom befintliga budgetramar. De föreslagna åtgärderna fokuserar på att effektivisera metoder och arbetssätt.

Förvaltningen ställer sig därför bakom exploateringsförvaltningens utgångspunkt, såvitt gäller eventuell utökad samverkan mellan till exempel socialtjänster och medborgarkontor såsom den beskrivs i planens föreslagna insats för förstärkt boenderådgivning, att den kan ske inom befintlig budgetram för nämnden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Hemlöshet är en av de mest extrema formerna av utanförskap och fattigdom. Rätten till bostad är stadgad både i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna och i den svenska grundlagen. I regeringsformen (1 kap. 2 § första stycket) fastställs det att det allmänna särskilt ska trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet. Vid arbetet mot hemlöshet är det viktigt att ha ett perspektivmedvetet tillvägagångssätt, som tar hänsyn till individens sociala och ekonomiska förutsättningar, kön, ålder, funktionsnedsättning och HBTQI-identitet.

Regeringen har utarbetat en nationell strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Strategin inkluderar mål där det offentliga bland annat ska arbeta för att förebygga hemlöshet och se till att ingen behöver bo eller leva på gatan. Människor som befinner sig i en situation där de behöver stöd för att undvika hemlöshet utgör en heterogen grupp. Detta framgår tydligt i den definition som Socialstyrelsen har fastställt och som staden Göteborg utgår ifrån. En särskilt utsatt och skyddsvärd grupp är barn.

Hemlöshet är en allvarlig situation, särskilt för barn, eftersom de inte har samma möjlighet att påverka sin situation. Regeringen och kommunfullmäktige i Göteborg har tydligt uttryckt en ambition att förhindra vräkning av barnfamiljer. Staden fokuserar på att ha ett tydligt barnperspektiv i sitt arbete med hemlösa familjer. Den nya planen har särskilt fokus på att motverka vräkningar av barnfamiljer och den akuta hemlösheten bland barnfamiljer. Förvaltningen bedömer att planens insatser kan möta de behov som finns inom denna grupp.

I övrigt konstaterar förvaltningen att antalet avhysningar har ökat under de senaste åren för flera grupper av människor, bland annat avseende äldre över 65 år. Planen beskriver insatser som omfattar även äldre och som eventuellt kan möta behoven hos även dessa. Förvaltningen menar dock att funktionsrättsperspektivet skulle kunna vara tydligare i planen.

Bilaga

1. Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026 – remissversion

Ärendet

Exploateringsnämnden beslutade den 22 mars 2024 att skicka förslag på plan mot hemlöshet 2025–2026 på remiss till bland annat till nämnden för demokrati och medborgarservice. Svar ska lämnas senast den 31 augusti 2024.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 antogs av kommunfullmäktige den 16 april 2020 med det övergripande målet att minska antalet personer i hemlöshet med 20 procent under planperioden. Kommunstyrelsen godkände den 20 september 2023 exploateringsnämndens begäran om igångsättningsbeslut för att ta fram en ny plan mot hemlöshet med målet att hemlösheten ska upphöra 2028, samt med inriktning att barnfamiljer inte ska vräkas. Kommunfullmäktige beslutade den 12 oktober 2023 att den befintliga planen förlängs till 2024 års utgång i avvaktan på att en ny plan antas.

Syftet med den nya föreslagna planen är att tydliggöra mål, fokusområden och insatser för det fortsatta arbetet mot hemlöshet under planperioden. Planen omfattar fem mål, fyra fokusområden och 15 insatser för att antalet personer som befinner sig i hemlöshet ska minska under perioden 2025–2026 med en övergripande målsättning att hemlösheten på sikt ska upphöra. Planens insatser för att motverka en utestängning från bostadsmarknaden är exempelvis att förstärka det avhysningsförebyggande arbetet och att förstärka boenderådgivningen.

Planen omfattar även att stärka det sociala perspektivet i samhällsplaneringen. Det kan ske genom att öka socialtjänstens medverkan och delaktighet i planeringen för bostadsförsörjningen och på så vis ge socialnämndens kunskap om levnadsförhållanden i kommunen större utrymme. Insatserna i planen bör kunna genomföras oberoende av hur bostadsmarknaden utvecklas under perioden och förutsätter inte några lagändringar.

Planen syftar också till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser, samt vikten av samarbete med andra aktörer, exempelvis civilsamhälle, myndigheter och privata fastighetsbolag.

I planen föreslås demokrati och medborgarservice, tillsammans med idéburna parter, som medverkande part under fokusområde Hemlösheten ska förebyggas och under insatsen Förstärka boenderådgivningen. I insatsen ska ansvariga parter, det vill säga socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost, Sydväst och Boplats, tillsammans med medverkande parter utreda förutsättningar för att samla boenderådgivningen centralt i staden för att ge fler personer tillgång till information och vägledning. I beskrivningen av insatsen redovisas det samarbete som skett mellan socialtjänsten i nordost och medborgarkontoret Angered där socialtjänstens personer erbjuder boenderådgivning i medborgarkontorets lokal. På så sätt nås en bredare målgrupp än de som söker sig till socialkontoret för stöd. På samma sätt blir arbetet förebyggande men också länkande mot myndighetsutövande socialtjänst för de som skulle kunna ha rätt till annat bistånd.

Utöver ovan nämns inte demokrati och medborgarservice i planförslaget.

Förvaltningens bedömning

Föreslagen plan mot hemlöshet är tydlig och ändamålsenlig och bidrar till ökad jämställdhet i fråga om allas rätt till bostad. Insatserna i planen är både direkt riktade till individer utifrån socialtjänstlagen samt inriktade på strukturella frågor som exempelvis den generella bostadsförsörjningen.

Planen beskriver på ett bra sätt att utgångspunkten är att genomförandet ska präglas av perspektivmedvetenhet utifrån diskrimineringsgrunder. Förvaltningen noterar att det bland annat saknas ett tydligt funktionsrättsperspektiv i planen och ser ett behov av att samtliga diskrimineringsgrunder, nationella minoriteter och socioekonomiska situationer tydliggörs även i planens insatser. Detta för att säkerställa att arbetet i högre utsträckning ökar jämlikheten och når grupper som riskerar att diskrimineras och/eller som Göteborgs Stad idag har svårt att nå. För att som stad få mer kunskap om hur hemlöshet drabbar olika grupper föreslår förvaltningen även att denna perspektivmedvetenhet genomsyrar de årliga kartläggningarna av hemlöshetens omfattning och utveckling samt andra former av kunskapsinhämtning.

Fokusområde 1 – Hemlösheten ska förebyggas

Förvaltningen vill betona vikten av att planen har ett stort fokus på det främjande och förebyggande arbetet. Att antalet avhysningar successivt ökar är oroväckande. Förvaltningen delar därför bilden av att det avhysningsförebyggande arbetet behöver förstärkas.

Ett av nämnden för demokrati och medborgarservice uppdrag är att bedriva budget- och skuldrådgivning utifrån socialtjänstlagens regler. Ett fokusområde i detta uppdrag är att förebygga att människor hamnar i överskuldsättning som i sig kan utgöra grund för hemlöshet. Budget- och skuldverksamheten lägger därför om resurser för att öka detta viktiga arbete. Detta förebyggande arbete omfattar även att förhindra avhysningar. Att inte budget- och skuldverksamheten omnämns i planen ser förvaltningen förvisso inte som problematiskt. Det är av stor vikt att verksamheten fortsatt är med som aktör i Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med att förebygga avhysningar eftersom budget- och skuldrådgivning är en viktig komponent i detta arbete.

Ett annat uppdrag för nämnden för demokrati och medborgarservice är att ansvara för överförmyndarnämndens förvaltningsorganisation. Inom detta uppdrag, det vill säga att se till att människor med nedsatta förmågor och i behov av stöd får detta genom att ställföreträdare utses, bidrar förvaltningen också till att förebygga hemlöshet. Människor i behov av stöd och hjälp kan i många fall behålla sin bostad genom stödet från en god man eller förvaltare.

Förvaltningen ser mycket positivt på stärkt samverkan mellan socialtjänsten och de kommunala bostadsbolagen. Utifrån budget- och skuldverksamheten kan konstateras ett tydligt behov av att denna samverkan sker, för att tidigt kunna identifiera risker och förebygga avhysningar. Det finns till exempel stora fördelar av samverkan redan vid sent inbetalda hyror eller elräkningar då det är en indikation på problem i privatekonomin. En viktig del i samverkan är att så tidigt som möjligt få information om att det finns möjlighet att få stöd genom Göteborgs Stads budget- och skuldrådgivning för att förhindra fördjupad skuldsättning.

Förvaltningen konstaterar vidare att det samarbete som skett mellan socialtjänsten nordost och medborgarkontoret i Angered har fungerat på ett mycket bra sätt och har medverkat till att göra boenderådgivningen i aktuellt område mer tillgänglig, särskilt för dem som tidigare inte har haft kontakt med socialtjänsten. Samarbetet har även kunna ske inom befintliga budgetresurser för medborgarkontoret. I enlighet med planen bedömer förvaltningen därför att det vore positivt att utöka samarbetet mellan socialtjänster i andra stadsområden där förvaltningen driver medborgarkontor i syfte att ge fler personer bättre tillgång till information och vägledning i boendefrågor. Inom förvaltningens verksamheter finns även andra arenor som skulle kunna nyttjas för liknande samverkan, till exempel Romano Center i Väst eller Regnbågshuset.

Fokusområde 3 – Bostad först ska utökas

Inom fokusområde 3 nämns insatsen F100¹. Förvaltningen ser ett behov av det arbetas mer aktivt med F100 och att det blir tydligare integrerat i hemlöshetsarbetet och föreslår därför att F100 lyfts in i insatserna om Bostad först, både vad gäller tilldelning av lägenheter och ökad kunskap om själva insatsen.

Fokusområdet innehåller även insatsen Öka tillgången till sysselsättning eller arbete. Förvaltningen bedömer att denna insats behöver ett tydligare funktionsrättsperspektiv och att insatsen även inkluderar verksamheter inom funktionsstödsförvaltningen såsom till exempel daglig verksamhet och aktivitetshus.

Fokusområde 4 – Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas

Inom förvaltningens budget- och skuldrådgivning möter rådgivarna många personer som har väldigt låga inkomster. De låga inkomsterna kan bero på sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder, men även på grund av låga lönenivåer. Den senare gruppen kallas ibland för arbetande fattiga och många inom gruppen saknar kontakt med socialtjänst. Långt ifrån alla inom gruppen har någon form av kontakt med socialtjänst och förvaltningen bedömer därför att det finns ett stort behov av planering för bostäder för denna grupp.

Förvaltningen bedömer att planförslaget är tydligt och ändamålsenligt och föreslår att nämnden tillstyrker förslaget och lämnar kommentarerna ovan vidare till exploateringsnämnden.

Eva Englund

Maria Holmgren

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Rådgivning och överförmyndarverksamhet

¹ Göteborgs Stad erbjuder sedan 2007 förtur till lägenheter i ordinarie bostadsbestånd för personer med psykisk, neurologisk, intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.